

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 1 (1960)

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1959), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Νίκου Βέη (1883-1958)

**Μία ιστορική εικόν του Βυζαντινού Μουσείου
παριστώσα ναυμαχίαν με πειρατάς**

Θωμάς ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

doi: [10.12681/dchae.714](https://doi.org/10.12681/dchae.714)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ Θ. (1960). Μία ιστορική εικόν του Βυζαντινού Μουσείου παριστώσα ναυμαχίαν με πειρατάς. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 1, 149-154. <https://doi.org/10.12681/dchae.714>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Μία ιστορική εικόν του Βυζαντινού Μουσείου
παριστώσα ναυμαχίαν με πειρατάς

Θωμάς ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1959), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Νίκου
Βέη (1883-1958) • Σελ. 149-154

ΑΘΗΝΑ 1960

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΑΡΙΣΤΩΣΑ ΝΑΥΜΑΧΙΑΝ ΜΕ ΠΕΙΡΑΤΑΣ

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους ἕως τὴν ἐποχὴν τοῦ Καποδίστρια πειραταὶ ἔλυμαίνοντο τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας. Τὰ γεγονότα ποὺ θὰ ἐκτεθοῦν παρακάτω διαδραματίζονται εἰς τὴν Μεσόγειον τὴν ἐποχὴν τῆς Βενετοκρατίας. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ πειρατεία διενηργεῖτο παρὰ νησιωτῶν Ἑλλήνων, Τυνησίων, Ἀλγερίνων, Δουλιτσιανιτῶν, Βενετῶν, Γενουησίων, Σικελῶν, Κορσικανῶν καὶ Τούρκων. Ἦσκειτο δὲ ἐντονωτέρα ἢ μετριωτέρα, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀκμὴν ἢ ἔξασθένεισιν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῆς Βενετίας. Ἡ πειρατεία τότε δὲν ἦτο ἀδίκημα, καθὼς τὸ ὁρίζει ὁ σημερινὸς Ποινικὸς Νόμος. Οἱ πειραταὶ τότε ἀπέβαινον καὶ εἰς τὴν ξηρὰν, ἐλήστευον τὰ παρὰ τὰ μέρη καὶ ἀπήγον κατοίκους αὐτῶν εἰς αἰχμαλωσίαν. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους τοὺς ἐχρησιμοποιοῦσαν ὡς δούλους ἢ ὡς ἀντικείμενον ἀγοραπωλησίας. Ἡδύναντο ὅμως νὰ τοὺς ἐξαγοράζουσιν οἱ συγγενεῖς των, φιλόανθρωποι χριστιανοὶ ἢ καὶ εἰδικὰ Ταμεῖα, Ταμεῖα σκλάβων ὀνομαζόμενα, τῶν ὁποίων ἡ συχνότης τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐπέβαλε τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν.

Τὸ ἔτος 1661 εἰς τὴν Κέρκυραν ἰδρύθη Ταμεῖον σκλάβων. Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον τὴν 3ῆν Ἰουλίου 1560. Τοῦ Ταμείου τούτου μάλιστα οἱ πόροι (σκλαβιάτικα) προήρχοντο ἀπὸ τοὺς τόκους χρηματικῶν κεφαλαίων κατατεθειμένων ἀπὸ τὴν Κοινότητα Ζακύνθου εἰς τὸ Ἐνεχυροδανειστήριον Ζακύνθου, προερχομένων ἀπὸ κληροδοτήματα καὶ ἐλεημοσύνας.

Οὕτω κατὰ τὴν σύνταξιν διαθηκῶν ὑπεχρεώοντο ὁ συμβολαιογράφος νὰ ἐρωτᾷ τὸν συντάσσοντα τὴν διαθήκην του, ἂν ἐπεθύμει νὰ κληροδοτήσῃ ποσὸν τι διὰ τὸ Ταμεῖον τῶν σκλάβων. Οἱ ἱερεῖς ἐπίσης ἦσαν ὑποχρεωμένοι καθ' ἑκάστην Κυριακὴν τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ τοὺς ἐξομολογουμένους νὰ προτρέπουσιν ὅπως εἰσφέρουσιν τὴν συνδρομὴν των ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τούτου.

Ἀλλὰ καὶ τὰ προσορμιζόμενα πλοῖα εἰς Ζάκυνθον ὑπεχρεώοντο ἀναλόγως τῆς χωρητικότητός των καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιβατῶν νὰ καταβάλλωσιν ὀρισμένα τέλη ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τῶν σκλάβων.

Ἐν Ζακύνθῳ ἐπίσης τὸ τιμᾶριον τῆς Μονῆς Ἀναφωνητρίας ἐπεβαρύνετο νὰ καταβάλλῃ ἐνιαυσίως ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ Ταμείου 30 δουκάτα. Ἐπίσης εἰς Ἑλέη τῶν Ἰωαννίνων ἀναφέρονται κληροδοτήματα καὶ δωρεαὶ ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων.

Ἀπὸ αὐτὰ ἀποδεικνύεται πόσῃn ἔκτασιν εἶχε λάβει ἡ δρᾶσις τῶν πει-

ρατῶν, εἰς βάρος τῆς ναυτιλίας καὶ τῶν κατοίκων τῶν παραλίων μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλὰ ἡ πειρατεία εἶχε πολλάκις καὶ συνεπείας πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς. Ὁ πόλεμος μεταξὺ Βενετῶν καὶ Τούρκων κατὰ τὸ ἔτος 1684, ὅποτε ἀνεκτήθη ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου Μοροζίνη ἡ Λευκάς, εἶχεν ἀφορμὴν τὴν ἐξάλειψιν τῆς πειρατείας, πὺν ἐνεργοῦσαν οἱ Τούρκοι μὲ ὀρμητήριον τὴν νῆσον αὐτήν. Τὸ Ρεμπελιὸ τῶν ποπολάρων στὴν Ζάκυνθο, πὺν ἐκράτησεν ἐπὶ μακρόν, εἶχεν ἐπίσης ἀφορμὴν τὴν στρατολογίαν τῶν κατοίκων, ὅταν αὕτη διετάχθη ἀπὸ τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πειρατῶν, διότι ὑπῆρχον πληροφοροίαι ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1628 (χρονολογία πὺν φέρει καὶ ἡ εἰκὼν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀσχοληθῶμεν κατωτέρω) θὰ ἐπεχειροῦντο ἰσχυραὶ καὶ πολλαὶ ἐπιδρομαὶ κατὰ τῶν Ἰονίων Νήσων.

Οἱ ἐπιτυχεῖς ἀγῶνες τῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ἐπεβραβεύοντο ἀπὸ τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν. Ὑπάρχει ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφή φέρουσα ἡμερομηνίαν 1778, ἀποκειμένη εἰς τὸ Δημαρχεῖον Κερκύρας, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγγέλου Ἑμου Ναυάρχου τῶν Βενετικῶν στόλου διὰ τοὺς ἀποτελεσματικούς του ἀγῶνας κατὰ τῶν Τυνησιῶν¹.

Ἡ ἱστορία τῆς δράσεως τῶν πειρατῶν εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος εἶναι μακρὰ καὶ ἀπαιτεῖ εἰδικὴν ἔρευναν καὶ ἐξιστόρησιν. Πρέπει ὅμως νὰ περιληφθοῦν ἐδῶ πληροφορίες τινὲς σχετιζόμεναι τοπογραφικῶς μὲ τὴν ἐξεικονιζομένην πειρατικὴν ἐπιδρομὴν τοῦ 1628. Κατὰ τὸ 1599 ἡ κοινότης Κεφαλληνίας ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βενετίαν πρέσβεις τὸν Δράκον Κόμην καὶ Νικόλαον Πινιατόρον καὶ ἐπέτυχον τὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀνοικοδόμησιν τοῦ Φρουρίου Ἀσσοῦ πρὸς προστασίαν καὶ ἀμυναν ἀπὸ τὰς πειρατικὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐκ Λευκάδος καὶ Πρεβέζης Τούρκων πειρατῶν, οἱ ὁποῖοι συστηματικῶς προσέβαλλον τὰ περιχώρα τῆς Πυλάρου, Ἐρίσσου καὶ Θηναίας, ληστεύοντες καὶ ἀνδραποδίζοντες τοὺς κατοίκους αὐτῶν. Πρὸς προστασίαν δὲ τῆς ναυτιλίας, κατὰ τὸν μεταξὺ Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας διάπλουν, Βενετικὰ πολεμικὰ ἐπεριπόλουν λοξοδρομοῦντα καὶ μέχρι τῆς νήσου Βαρδιάνοι.

I. D.D.M. | ANGELO EMO EQ : | VEN : CLASSI AD REI MARITIMAE | PRAEFECTO | FRACTIS TUNETANIS | GLADE, INCENDIO, NECE | TER IN AFRICA RENOVATIS | VIR- TUTE CONSILIO TRIUMPHIS | EUROPA CONSPECTIS | EPIRATICO BELLO REDUCI | PRO- CONSULARIS ETIAM POTESTATIS | HONORE ET MUNERE | SENATU PLAUDENTI DECRE- TIS | CORCYRA | MDCLXXVIII.

DEO OPTIMO MAXIMO

Εἰς τὸν ἱππότην (Cavaliere) Ἁγγέλον Ἑμον D. M. Proconsole τοῦ Βενετι- κοῦ Στόλου καὶ Ἀρχηγὸν τῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἀνδρείαν του καὶ τὴν σύνεσίν του τρεῖς φορὰς ἐπανάλαβε τοὺς θριάμβους, κατανικήσας τοὺς Τυνη- σίους, ξίφει, δηρώσει, θανάτῳ. Γεγονότα γνωστὰ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἐπανελ- θόντα δὲ μετὰ τὸν πόλεμον, τῷ ἀπεδόθη, διὰ ψηφίσματος, ὑπὸ τὰς ἐπιδοκμασίας τῆς Γερουσίας, προσέτι ἡ τιμὴ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Podesta Proconsolare. Ἐν Κερ- κύρῳ 1778.

Εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ἀπόκειται εἰκὼν, προερχομένη ἀπὸ τὸ χωρίον Ντομάτα - Καλλιγάτα τῆς Κάτω - Λειβαθῶς, τῆς Κεφαλληνίας, πού ἐξεικονίζει συμπλοκὴν πλοίου πειρατικοῦ μὲ ἄλλο χριστιανικὸν (πίν. 58).

Ἡ εἰκὼν αὐτὴ γεννᾷ τὴν εὐλογον ἀπορίαν, πῶς ἓνα μεμονωμένον γεγονός, ἀτομικῆς δράσεως, ἐκρίθη ἄξιον ἰδιαιτέρας μνημονεύσεως μὲ ἀναπαράστασιν τοῦ ἀπλοῦ καὶ συνήθους ἐπεισοδίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ ζωγραφικοῦ πίνακος.

Τὴν εἰκόνα αὐτὴν περιέγραψεν ὁ καθηγητὴς κ. Μαρινᾶτος. Ἐγὼ ὅμως στηριζόμενος εἰς ἄλλα στοιχεῖα δίδω διαφορετικὰς ἐξηγήσεις εἰς μερικὰ αὐτῆς σημεῖα ¹.

Τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνης σωζόμενον τμήμα ἐπιγραφῆς ἔχει οὕτω: *ΑΧΚΗ*. Ἄπεσταλμένος ὁ ≠ *Kr* Ἀλέξανδρος Δεορζ... μετὰ τινων ἄλλων ἀμπαδόρος εἰς πόλλην Κέρκυραν εἰς τὸ νησί λεγόμενον Βαρδ... ὡσαι τη λει... σμψα.

Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν νομίζω ὅτι ἐξηγεῖται ἀρκετὰ ἡ ἔννοια τῆς εἰκόνης καὶ τὰ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενα πρόσωπα, ἂν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει σύγχρονα πολιτικὰ καὶ ἱστορικὰ γεγονότα.

Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ πειρατικῆς ἐπιδρομῆς, κατὰ τὸ ἔτος πού ἔγινε καὶ τὸ Ρεμπελιὸ τῶν ποπολάρων εἰς τὴν Ζάκυνθον (1628), ὅποτε ἀναφέρονται « ἀναριθμητοὶ κουρσάροι ἀπὸ τὴν Παρπαρίαν κλπ. ». Ὡς καὶ παρ' ἀπάνω ἐσημειώθη, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπῆρξε μεγάλη δρᾶσις πειρατῶν εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Κατὰ τὰ ἀνέκαθεν κρατοῦντα ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις ἔδιδε τὸ προνομιακὸν δικαίωμα μόνον εἰς τὰ Συμβούλια Εὐγενῶν ² τῶν Ἰονίων νήσων, ὅπως διὰ εἰδικῶς παρ' αὐτῶν ἐκλεγομένων πρέσβειων ἀναφέρονται διὰ κάθε παράπονον τῶν κατὰ τῶν Βενετικῶν Ἀρχῶν ἢ δι' ἄλλην ἀνάγκην αὐτῶν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν, εἴτε εἰς τὸν ἐδρεύοντα εἰς Κέρκυραν Γενικὸν Προβλεπτήν τῆς Θαλάσσης. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν βασίμως ὅτι ὁ Δεορτζης μετ' ἄλλων εὐγενῶν ἐξελέγησαν πρέσβεις διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Κέρκυραν πρὸς ἐκτέλεσιν ὀρισμένης δημοσίας ὑπηρεσίας πού ἀνετέθη εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τῶν Εὐγενῶν τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας. Ἐρμηνεύοντες τὴν ἐπιγραφὴν παρατηροῦμεν ὅτι τοῦ Ἑλληνικοῦ γράμματος ≠ *Kr*, τὸ ὁποῖον προηγεῖται τοῦ ὀνόματος Ἄλ. Δεορτζη, γίνεται χοῆσις, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, διὰ τὴν προσαγόρευσιν τοῦ τιμωμένου ὡς Cavalier. Ἡ προσαγόρευσις ὅμως, ἔν προκειμένῳ, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἔγγραφα σύγχρονα τῶν ἐτῶν 1672, 74 κλπ., δὲν ἦτο ἡ λέξις Κύριος ἀλλὰ ἀφέντης, μεσὲρ (μρ.), αὐθέντης - μισέρ. Ὡς δὲ εἶναι γνωστόν, μόνον τῶν ὀνομάτων τῶν Βασιλέων,

1. Βλέπε Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, τόμ. 5', σελ. 194 - 195 (1920 - 1921).

2. Consejo della Comunità, Consejo della Città ἢ ἀπλῶς Consejo.

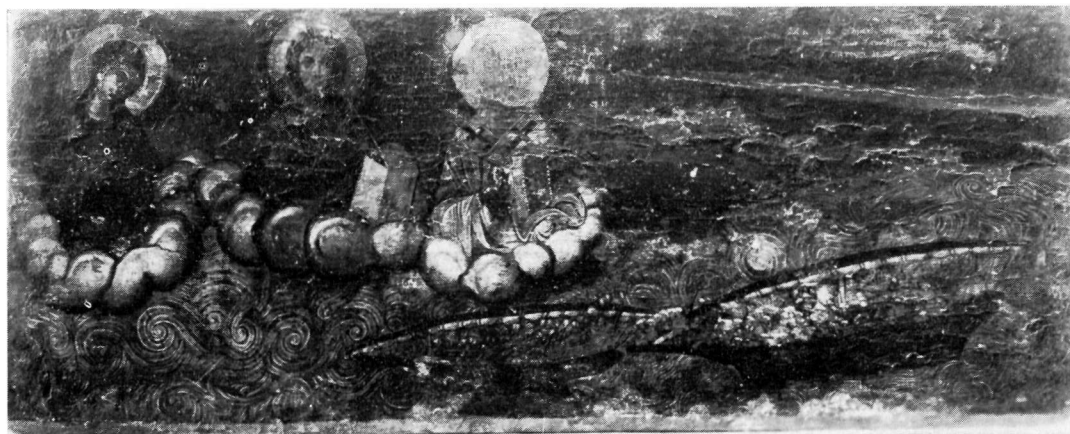
μεταγενεστέρως δὲ καὶ τῶν ἀνωτάτων κληρικῶν, προετάσσετο ἡ προσαγόρευσις Κύρ¹.

Ἡ ἐπίσημος αὕτη ἀποστολὴ θὰ εἶχε πιθανῶς ὡς σκοπὸν τὴν μεταφορὰν εἰς τὸ Γενικὸν Κυβερνητικὸν Ταμεῖον Κερκύρας, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τοπικῶν δαπανῶν, τοῦ ὑπολοίπου τῶν δημοσίων εἰσπράξεων, αἱ ὁποῖαι, σύμφωνα μὲ τοὺς τότε ἰσχύοντας οἰκονομικοὺς νόμους, κατετίθεντο εἰς τὸ Δημόσιον Κεντρικὸν Ταμεῖον, πού ἔδραν εἶχε τὴν Κέρκυραν. Ἄλλη ἐξήγησις τῆς ἀποστολῆς τῆς Πρεσβείας δύναται νὰ εἶναι ἡ αἴτησις τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας πρὸς ἀποστολὴν στρατιωτικῆς ἢ ναυτικῆς δυνάμεως πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἀπὸ τὴν ἀπειλουμένην ἴσως ἐπιδρομὴν τῶν πειρατῶν. Εἴτε ὅμως τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν αἰτίαν ἢ ἄλλην τυχὸν τρίτην σκοπὸν εἶχεν ἡ ἀποστολὴ τῆς Πρεσβείας ταύτης, θὰ ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς πειρατάς, ἐγκαίρως εἰδοποιουμένους ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους καὶ συγχρόνους δοσιλόγους, οἱ ὁποῖοι καὶ τότε δὲν ἔλειπαν. Καὶ ἦσαν γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα ρενεγκάδοι. Αἱ τοιαῦται ἀποστολαὶ γνωρίζομεν ὅτι ἐγίνοντο κατόπιν εἰδικῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανε ταύτας, κατὰ τοὺς ἰσχύοντας γραφειοκρατικὸς τύπους, καὶ καθίσταντο γνωσταὶ εἰς τὸ κοινόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἤμποροῦσε νὰ τηρηθῆ μυστικότης. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν προετοιμασίαν τοῦ κατέργου πρὸς ἀπόπλου.

Ἀπὸ τὸ Συμβούλιον λοιπὸν συνεκροτήθη ἡ Πρεσβεία, συγκειμένη ἀπὸ τὸν Ἄλέξ. Δεορτζην καὶ ἄλλους εὐγενεῖς Κεφαλλῆνας, καὶ ὠρίσθη τὸ κάτεργον τῆς Κοινότητος, πού θὰ μετέφερε ταύτην εἰς Κέρκυραν. Καὶ ἐδῶ δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῆ μυστικότης, διότι ἡ Κεφαλληνία ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ διατηρῆ τρία πολεμικὰ κάτεργα, τὰ ὁποῖα μαζὺ μὲ δύο τῆς Κερκύρας καὶ ἐνὸς τῆς Ζακύνθου ἀπετέλουν μέρος τοῦ Βενετικοῦ Στόλου καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν καιρῷ πολέμου. Κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ γεγονός τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν τριῶν πολεμικῶν κατέργου θὰ ἦτο ἀπολύτως γνωστὸν εἰς τὸ κοινόν, ὡς καὶ ὁ χρόνος τοῦ ἀπόπλου.

Ὁ Δεορτζης λοιπὸν διωρίσθη πρέσβυς, ἀμπασαδόρος. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν, πού ὑπάρχει ἐπὶ τῆς εἰκόνας, ὁ ζωγράφος εἴτε ἀπὸ λάθος εἴτε καὶ τὸ πιθανώτερον πρὸς σύμπτυξιν τῆς λέξεως ταύτης ἔγραψεν « Ἄμπαδόρος ». Τοῦτο ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς παρερμηνείαν τοῦ ὄρου καὶ εἰς τὴν αὐθαίρετον εἰκασίαν, ὅτι πρόκειται περὶ ναυτικοῦ ἀξιώματος προερχομένου ἀπὸ τὸ ἀμπάρι, ἧτοι τὸ κύτος τοῦ πλοίου. Λέξις τοιαύτη δὲν ὑπάρχει. Οὔτε γλωσσικῶς δικαιολογεῖται ἡ κατασκευὴ αὐτῆς ἀπὸ τὴν λέξιν ἀμπάρι, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐσχηματίζετο ἡ λέξις ἀμπαραδόρος, κατὰ τὸ στοιβάζω στοιβαδό-

1. Βλέπε Α. Χατζῆ, Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ « Ἀκρητῆς », περιοδ. Νέοι Δρόμοι, σελ. 10, ἔτος Ε' (1942). Ἐπίσης καὶ Φραντζῆν Β. 4,22: « τῆς Βασιλείσης Κυρίας Ἐλένης... τοῦ μακαρίτου ἀθέντου μου Κυρ: Κωνσταντίνου κλπ. ».

Εἰκὼν ναυμαχίας βενετικοῦ πλοίου μὲ πειρατάς. Βυζαντινὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν.

ρος κλπ., ὅπως καλεῖται ὁ ἐργάτης ἢ οἱ ἐργάται οἱ τακτοποιοῦντες τὸ φορτίον τοῦ κύτους τοῦ πλοίου, οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν καλὴν τοποθέτησιν τῶν ἐμπορευμάτων ἐντὸς τοῦ κύτους τοῦ πλοίου πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνων ἐκ τῆς μετακινήσεως αὐτῶν κατὰ τοὺς κλυδωνισμοὺς τοῦ πλοίου ἐκ τῆς θαλασσίας ταραχῆς.

Ἐκ τῶν ὅσα παρ' ἀπάνω ἐξετέθησαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς συνθέσεως τῶν Πρεσβειῶν μόνον ἀπὸ εὐγενεῖς, θὰ ἦτο τολμηρὸν τὸν ἐπίσημον ἀπεσταλμένον τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς ἀποθηκάριον τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέβαινε... καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον πὺν γνωρίζομεν ὅτι καὶ ὁ ἄλλος Δεορτζῆς, ὁ Νικόλαος, ἐστάλη ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Πρέσβευς εἰς Βενετίαν (1627) πρὸς ἔγκρισιν προσθήκης οἰκογενειῶν τινῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν. Ἐπὶ πλέον ὁ ὄρος ἀμπασαδόρος ἦτο συνήθης διὰ πᾶσαν ἐπίσημον ἀποστολὴν πρέσβευς καὶ ἀπὸ μέρη μὴ Βενετοκρατούμενα. Οὕτω βλέπομεν εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Μάτεση: « 25ῃ Φεβρουαρίου 1685 ἤρτανε ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαῦρα ἀμπασαντόροι τῷ Μινιάτονε... ». Ἐκ τούτων φανερῶνται καθαρὰ ὅτι λέξεις « ἀμπαδόρος » εἶναι ἀμπασαντόρος.

Τὸ πλοῖον, διὰ τοῦ ὁποίου μετέβαινε ἡ Πρεσβεία εἰς Κέρκυραν, ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ τρία πολεμικὰ κάτεργα πὺν συνετήρει ἡ Κοινότης Κεφαλληνίας διὰ τὰς ναυτικὰς ἀνάγκας τῆς Κυριάρχου. Τὸ δὲ πειρατικὸν ἦτο ἰσόπαλον καὶ μὲ πλήρη πολεμικὴν ἐξάρτυσιν. Διότι ἐνῶ οἱ πειραταὶ ἄλλοτε ἐχρησιμοποιοῦν συνήθη μικρὰ ἰστιοφόρα πλοῖα (φοῦστες), οἱ πειραταὶ τῆς Λευκάδος μετεχειρίζοντο γαλέρας μὲ μεγάλον ἀριθμὸν ἐρετῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐγένοντο διάσχημοι, ὅσον καὶ ἐπίφοβοι ¹.

Ἡδη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα ν' ἀναπαραστήσωμεν τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κεφαλλονίτικου κατέργου καὶ τὸν διάπλουν αὐτοῦ μέχρι τῆς νήσου Βαρδιάνου, καὶ νὰ καθορίσωμεν τὸ σημεῖον, ὅπου ἐγένετο ἡ κατ' αὐτοῦ πειρατικὴ ἐπίθεσις.

Τὸ πλοῖον ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸν λιμένα τοῦ Ἀργοστολίου. Μετὰ τὴν ἔξοδον κάμπει τὸ ἀκρωτήριον τῶν Ἁγίων Θεοδώρων καὶ προχωρεῖ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ἁγίου Γεώργιος (Παλικῆς). Τὸ ἐνεδρεῖον πειρατικόν, παρὰ τοὺς Βαρδιάνους, ἦτο ἀθέατον εἰς τὸ ἐκπλέον κάτεργον. Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα ἡ ἐπίθεσις τοῦ πειρατικοῦ ἐνηργήθη ἐκ τῶν ὀπισθεν, καὶ ἀφ' οὗ τὸ Κεφαλλονιακὸν κάτεργον εἶχεν ὑπερβῆ τὸ ὕψος τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὀπόθεν ἀπεκλείετο ἡ ὑποχώρησις αὐτοῦ.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος καὶ ἡ σύμπτυξις τῶν ἰστιῶν ἀμφοτέρων τῶν ἀντιπάλων πλοίων. Κινοῦνται μόνον μὲ κώπας, ὡς τοῦτο ἐγένετο πάντοτε κατὰ τὴν μάχην.

1. Βλέπε Σ. Β λ α ν τ ῆ, Ἡ νῆσος Λευκάς καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βιβλιογραφίαν.

Ἐκ τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν εἰκόνας προκύπτει ὅτι ἀπέβη ὑπὲρ τῶν Κεφαλληνῶν. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ γεγονότος τούτου ὁ Ἀλέξανδρος Δεόρτζης, ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ διασώσει αὐτοῦ, ἀφιέρωσεν εἰς τινὰ ἐκκλησίαν, πιθανῶς ἰδιόκτητον, εἰκόνα ἀναπαριστάνουσαν τὴν σκηνὴν τοῦ διαδραματισθέντος ἀγῶνος κατὰ τῶν πειρατῶν.

Εἰς τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα ἐπεκράτει ἡ συνήθεια εἰς τὸ ἄνω τμήμα τῆς εἰκόνας νὰ ἱστοροῦνται προστάται ἄγιοι, ὅπως βλέπομεν εἰς εἰκόνα προερχομένην ἐκ Ληξουρίου καὶ παριστῶσαν τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου, ἐπιγραφομένην δὲ «Κουμπατιμένο Κουρτζουλαρίου» καὶ εὗρισκομένην εἰς τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ ἄλλας ἀφιερωτικὰς εἰκόνας τοῦ ἰδίου περιπτου τύπου ἀναφερομένας εἰς ἀνάμνησιν σημαντικῶν, διὰ τοὺς ἀφιερωτάς, γεγονότων. Τοιαῦται εἰκόνες σώζονται μέχρι σήμερον εἴτε εἰς τινὰς ἐκκλησίας τῆς Κεφαλληνίας εἴτε εἰς ἀπογόνους τῶν ἀφιερωτῶν. Τὰς εἰκόνας ταύτας λεπτομερῶς περιέγραψεν ὁ ἀείμνηστος Κωνστ. Ζησίου¹.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω δυνάμεθα, μὲ πολλὰς πιθανότητες, νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν εἰκόνα: Αὕτη εἶναι ἀφιέρωμα τοῦ Καβαλλιῆρ Ἀλεξάνδρου Δεόρτζη, ὁ ὁποῖος, ταῖς πρεσβείαις τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, μεταβαίνων ὡς πρέσβυς (ἀμπασαδόρος) μετ' ἄλλων πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπισήμου ἀποστολῆς εἰς Κέρκυραν, διεσώθη ἀπὸ τὴν κατὰ τοῦ μεταφέροντος αὐτοὺς πλοίου ἐπιδρομὴν τῶν πειρατῶν. Καὶ ὅτι εἰς μνήμην τοῦ γεγονότος καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς προστατεύσαντας αὐτὸν Ἁγίους ἀφιέρωσεν εἰς τινὰ ἐκκλησίαν τὴν ἐπὶ τούτῳ ἱστορηθεῖσαν εἰκόνα.

ΘΩΜΑΣ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ †

1. Βλέπε Κεφαλληνίας χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες.